

Rebolusyonaryong Pahayagan Pangmasa sa Panay

Tuig 43, Numero 5

Hiligaynon nga Edisyon

Mayo-Hunyo 2020

Editorial

Lockdown nagtuga sang malala nga kapurauton sa mangunguma kag mangingisda

Ang halos tatlo ka bulan nga lockdown agud makontrol ang paglapta sang COVID-19 wala nakahatag alibyo sa mga mangunguma kag mangingisda nga halos ginpreso sa ila mga kabaryuhanan.

Antes pa man ang krisis sang COVID-19 pandemya, naga-agunto na ang mangunguma kag mangingisda sa krisis nga gintuga sang Rice Liberalization Law. Nagsukat ang pagpirma ni Duterte sang laye sadtong Pebrero 14 sining tuig nga ang pinakaresulta sini nga kontra-mangunguma nga polisiya ang dugang nga pagkapyerde sang mangunguma sa palay kag ang pagpabilin nga mahal nga presyo sang bugas.

Ang tatlo ka bulan nga *lockdown* naghatag sang wala tupong nga huol kag paantus sa pumuluyo. Militarista kag mapiguson, ang *lockdown* indi nangin sabat sa pagtapna sang *virus*. Wala man lamang ini sang desaysibo ukon klaro nga plano kon paano mapunggan ang paglapta sang *virus*. Wala ini nagpatuman sang libre nga *mass testing*. Ang gahum nga ginpangayo niya sa Kongreso agud kuno sabton ang paglapta sang pandemya ang mas gingamit pa para punggan ang demokratiko nga kinamatarung sang pumuluyo labi na ang kinamatarung sa pagreklamo.

Bangud sa pagpatuman sang mga boundary restrictions kag pagsuspende sang pampubliko nga transportasyon, apektado ang paggwa sulod sang mga produkto sang mangunguma kag mangingisda nga nagtuga sang daku nga kapyerdehan. Napunggan man ang pagkadto sang mga mangunguma sa ila mga talamnan, merkado kag iban pa nga kaladtuan. Ang mga *senior citizen* nga mga mangunguma ang gindilian man nga magguwa sa ila puluy-an bangud sa risiko kuno nga matapikan sang sakit.

Nadulaan naman sang bulanan nga kita nga 3,000 pesos sa sulod sang tatlo ka bulan ang mga mamumugon sa uma bangud man sa pagninit sang

palamugnan. Sa mga bulan sang Marso tubtob Mayo ang mga palamugnan tani sa uma amo ang pagpanggas mais, panghilamon, panghagbas, pamasbas kahon, pang-spray sa mais kag utanon, kag iban pa.

Sa kubay naman sang mga mangingisda, apektado man ang pagbaligya nila sang ila mga nakuha bangud limitado ang oras nga makasulod ang mga manugbolante agud baklon ang ila isda. Bangud sa pagsuspendi sang pampubliko nga transportasyon, may kabudlayan man sila nga ibiyahe ang isda para ilibod, kag kon ilibod man pyerde na ang mga mangingisda sa gastos bangud sa pagtaas sang pletehan. Nagtuga ini sang pagbarato sang pagbaligya sang mga mangingisda sang ila mga panguhaon. Sandig sa pagpangusisa, nagnubo sang 20%-40% ang bili sa kinilo sang isda kumparar sang antes pa man ginpatuman ang *lockdown* ni Duterte. Halimbawa, ang magagmay nga isda halin sa 100/kilo nangin 60-80/kilo kag ang lagaw, gumaa kag lokus halin sa 150/kilo nangin P100-120/kilo.

Sa pihak nga bahin, tama ka ninit sang bulig nga ginhatag sang gubyrno sa mga mangunguma kag mangingisda. Sa sulod sang duha ka bulan nga *lockdown*, sa binukid kinilo lang ang nabaton nga bugas samtang sa patag mas o menos ara lamang sa tunga sa sako tubtob isa ka sako ang nabaton sang pumuluyo. Ang ginapahambog sang rehimen nga Social Amelioration Program (SAP) nga Php 6,000

cash assistance ang tuman ka hinay kag may pinilian pa. Sa subong, wala na gani mapanagtag ang *second tranche* sang iya nga SAP nga manugtapos na ang Bayanihan Act. Sa sumada palpak ang rehimen Duterte sa pagsabat sang kinahanglanon sang mga mangunguma sa panahon sang pandemya. Ginpabay-an sang rehimen ang pumuluyo nga mag-antus sa pagkadula sang trabaho, pangabuhian kag tuman nga gutom.

Para lamang makatabuk sa kapiutan nga gintuga sang kontra-pumuluyo nga *lockdown* ni Duterte, nagpanikasog ang mga mangunguma kag mangingisda nga makatibawas sa ila kaugalingon nga pamaagi. Halin sang Marso, ang mga mangunguma kag mangingisda ang nangita na sang bisan ano nga makitaan para sa ila pagkaon sa matag-adlaw pareho sang pagpang-uling, pagbaligya sang kahoy nga inug-gatong, pagtanum kag paglibod-libod sang mga utanon, pagpangsalapi, paghugot sang monggo, tubtub sa pagpamanday sang balay, pag-upod sa pangisdaan kag pagpanginhas sa kahigaran sang kadagatan. Nangin alternatibo nga pagkaon ang mga kararuton kon wala na sang bugas pareho sang balinghoy, kamote, banayan ukon ube.

Sa pihak nga bahin, ginpangunahan sang rebolusyonaryong kahublagan mangunguma ang paglunsar sang nagkalain-lain nga kampanya agud sabton ang krisis nga gintuga sang rehimen Duterte. Naglunsar ang mga ini sang kampanya sa edukasyon angut sa Covid-19, naghimo sang mga alternatibo nga *disinfectant*, pagbuligay sa produksyon kag pananom utanon kag kararuton, kag naglunsar sang mga feeding program sa mga komunidad.

Maluwas sa kriminal nga pagpatumbaya ni Duterte sa iya responsibilidad sa pumuluyo, gusto pa gid niya nga pahipuson paagi sa pagbawal sang protesta kag ang pinakaulihi ang pagratsada sini sang Anti-Terror Law. Tuyo ni Duterte nga dulaon ang mga nagaupang sa iya paghari militar sa pungsod. Gamit ang mga masupog nga mga ahente pulis kag militar, ginapaluntad ang kakugmat sa kaumhan paagi sa pagpamatay, pamahog, pagpasurrender kag paglunsar sang masingki nga operasyon militar. Preska pa sa paminsaron ang pagpatay sa isa ka lider mangunguma nga si John Farochilin sa Miag-ao kag any organisador

 <p>Ang Daba-Daba ang rebolusyonaryong pahayagan pangmasa sa Panay. Ginapublisar ini makaisa kada bulan. Ginabaton sang Daba-Daba ang ano man nga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita kag mga suhestyon para mapauswag ang aton pahayagan.</p> <p> @panayrevinfo @Daba-Daba Panay dabadabapanay.home.blog</p>	<p>Sa subong nga Isyu</p> <p>*Editorial: <i>Lockdown nagtuga sang malala nga kapurauton sa mangunguma kag mangingisda</i> p1</p> <p>*Ang Mamumugon sa tunga sang pandemya p3</p> <p>*Pasista nga tropa ginbunal sang serye... p4</p> <p>*Pasidungog kay Kaupod Mayang p5</p> <p>*Sikreto sang Mais p6</p> <p>*Mga Balita p7</p> <p>*Binalaybay p11</p> <p>*Rebanek p12</p> <p>*Caduy p13</p> <p>*Krosword p13</p>
--	---

sang mangunguma nga si Harold Tablazon kag pagkapreso sang 11 ka iban pa. Padayon man ang ila mga RCSP (Retooled Community Support Program) kag FMO (Focused Military Operations) nga nagatublag sa kalinong kag palangabuhian sang mga mangunguma. Apang ang mga ini nga pagpamahog ni Duterte nagapakita lamang sang nagahimumugto sini nga pangginahum.

Bilidhon nga katungdanan sang rebolusyonaryong kahublagan sang mangunguma nga pukawon, organisahon kag mobilisahon ang kubay sang mangunguma, mamumugon sa uma, mangingisda, kababainhan kag pamatan-on sa agrikultura agud sukton ang rehimeng Duterte sa krimen sini batuk sa pumuluyo. Dapat man maghulag ang sektor agud batuan ang nagapasingki nga pagpamintas

sang rehimen batuk sa pumuluyo nga nagareklamo. Samtang, padayon naton nga igalunsar ang mga aktibidad pang ekonomiya kag para sa ikaayong-lawas nga nagahagatag sang alibyo sa masang mangunguma.

Kag labaw sa tanan, samtang nagasingki ang militarisasyon sa mga komunidad sang mangunguma, aton man pataason ang kapasidad sang rebolusyonaryong kahublagan sang mangunguma sa pag-atubang sini. Aton itib-ong ang armadong paghimakas: magpadamo sang hangaway halin sa aton kubay, magpatuhaw sang dugang nga mga rekurso kag kagamitan nga kinahanglanon sa gyera, tukuron kag konsolidahon ang mga milisyang bayan, kag magbulig sa pag-aligmat sa komunidad agud mapangapinan ang pumuluyo batuk sa kaaway. **#DD**

Ang mamumugon sa tunga sang pandemya kag krisis sang kapitalismo

Bangud sa *lockdown* sang 1/3 sang kapungoran sa kalibutan, sobra 300 milyon ang nadulaan trabaho sa bug-os nga kalibutan nga magadugang sa 190 milyon nga wala trabaho antes sang Covid. Maapektuhan man ang 2.7 billion trabahador o 4/5 sang trabahador sa kalibutan sa ginapaabot nga pagkupos sang 3% sang pangkalibutanon nga ekonomiya.

Sa Pilipinas, nagkupos sang 2% ang ekonomiya sang pungsod. Naglumpat sa 17.7% ang unemployed halin sa 5.1% antes sang Covid. Ang underemployment nagsobra na sa 14%. Indi na naton isipon pa ang mga 12 million nga nagatrabaho sa guwa sang pungsod nga ang 43,000 mapuli sini nga Hunyo pero magalab-ot sa 300,000 ang madulaan sang trabaho bangud sa Covid.

Ang mamumugon lakip ang malapad nga masa sang pumuluyo, ginapatay bangud sa pagkaguba sang palangabuhian. Mahimo ini ipaanggid sa isa ka gyera pangkalibutanon, apang indi bala kundi gutom kag kapurauton ang nagapatay sa mamumugon kag pumuluyo. Isa ka likuan ang 2020, ini ang tuig nga nagkibot sa kalibutan bangud sa Covid19. Ini man ang tuig nga pwede magpalumpat sa paghimakas sang mamumugon kag sang pumuluyo nga naga-aliwasa

bangud sa binulan nga pagkadula sang trabaho kag "pagkapriso" sa ila puluy-an. Isa sa mga palatandaan ang gulpi nga pagbwelo sang masobra 2,000 ka protesta sa US kag iban pa nga parte sang kalibutan sang ginpatay sang US police si George Floyd, isa ka itom nga mamumugon. Madamo ang nagsimpatiya diri sa Pilipinas sa panawagan nga #BlackLivesMatter nga makit-an sa *social media*.

Ang ini nga pag-aliwasa makit-an sa pagbwelo sang kontra-Anti Terror Bill sa Pilipinas nga nagkibot bisan sa kongreso. Bangud sa *lockdown*, nagadamo ang nagdugang sa kubay sang wala trabaho lakip na ang ara sa mas mataas nga kahimtangan sa sosyedad. Ini ang nagtulod sa malapad nga pagpamatok sa Anti Terror Bill nga ginpaupok sa *social media* ang pagpamatok.

Madamo pa sang mga isyu nga maga-ibwal kag magahangkat sa nagahari nga sistema labi na nga nagahana ang paglupok sang krisis sang kapitalismo. Mas nagaathag ang papel sang mamumugon nga pamunuan ang paghimakas para tukuron ang sosyedad nga para sa pumuluyo kag pukanon ang mapiguson kag mahimuslanon nga paghari sang kapitalismo sa bug-os nga kalibutan. **#DD**

MGA LARAGWAY: Protesta sang pumuluyo sa Pangkalibutanon nga Adlaw sang Mamumugon

Sa ika-117 tuig sang Pangkalibutanon nga Adlaw sang Mamumugon sang Mayo Uno, minilyon nga pumuluyong anakbalhas ang naghulag sa bilog nga kalibutan batok sa mga atake sa mamumugon sa tunga sang Covid19 pandemya. Sa Pilipinas, linibo ang nangisog nga maghulag bisan pa man hayagan ang pasista nga atake sang rehimeng US-Duterte sa pumuluyo. Mayor nga panawagan sang mga mamumugon ang pag-hatag sang ayuda sa mga imol kag ang pag-untat sang pagpamatay sa ila sang kapulisan kag militar.

AKLAN:

CAPIZ:

ILOILO:

Pasistang Tropa ginbunal sang mga serye sang aksyon militar sang NPA

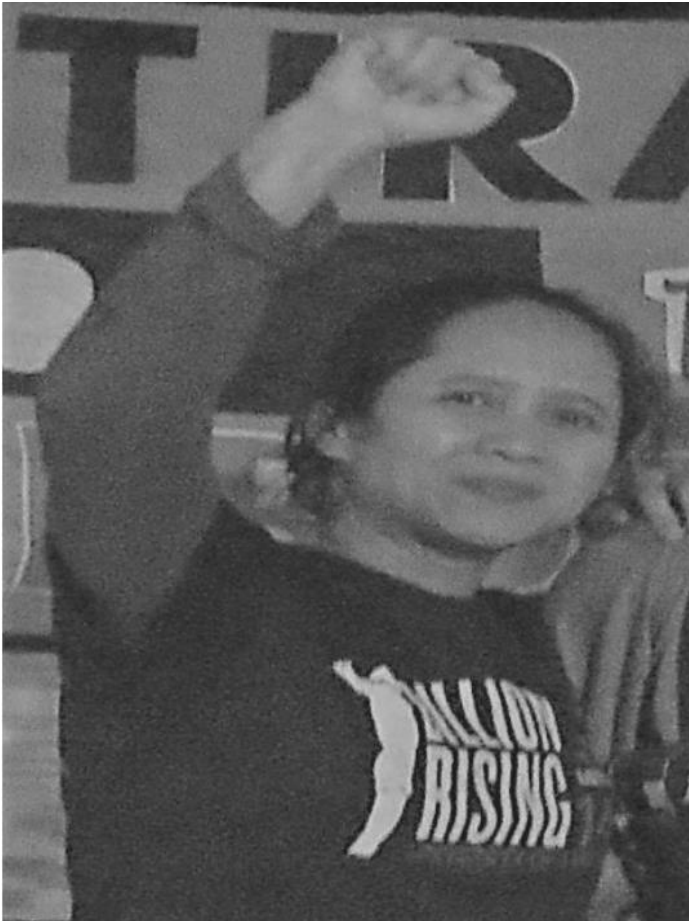
Matapos ang 36 adlaw nga untat lupok gintapos sang CPP-NPA ang unilateral ceasefire sini para atubangon ang nagapanalasa nga tropa sang AFP nga nagasabwag sang kakugmat sa pumuluyo sa tunga sang pandemya sa tabon sang "relief operations". Wala makaupang ang mga opensiba nga operasyon militar sang 3ID sa Panay para ipabutyag sang pumuluyo ang ila kaakig kag pagpanukot paagi sa armado nga pagbato.

Angkon ang malapad kag madalum nga suporta sang pumuluyo, ginbunal sang mga yunit sang NPA ang mersenaryong tropa sang 3ID sa Panay kadungan sa pagbulig sa pumuluyo sa pag-amlig sang ila ikaayong lawas sa tunga sang pandemya. Mayo 3, 2020 ginharas

sang isa ka tim sang Mt. Napulak Command ang bag-o tukod nga CAFGU detatsment sa Brgy. Barasan, Igaras, Iloilo. Pagkasunod nga semana, gintublag sang lupok sang mga hangaway sang Jose Percival Estocada, Jr. Command (JPEC) ang Anhawan detatsment sa Janiuay, Iloilo sang Mayo 11 kag sang Mt. Napulak Command (MNC) ang Apog detatsment sa Sibalom, Antique sang masunod nga adlaw. Kaagahon sang Mayo 25 sekreto nga napalapitan kag ginpalukpan sang isa ka yunit sang Mt. Baloy Command (MTC) ang Cafgu detatsment sa Brgy Katipunan, Tapaz, Capiz. Samtang sang Hunyo 27 ginharas naman sang NPA sa idalum sang JPEC ang Trangka detachment sa Maasin, Iloilo. **#DD**

Pasidungog

Kaupod Mayang: rebolusyunaryo, proletaryado nga iloy (Marso 3, 1975-Agusto 15, 2018)

Subang si Liezl Bandiola o Ka Mayang sa 5 ka mag-utod. Ginasakdag sila sang ila amay nga tricycle driver kag sang ila iloy nga nagabaligya pagkaon sa eskwelahan. Ang ini nga pagbaka-baka sang ila mga ginikanan amo ang nakapatapos kay Ka Mayang hasta sa kolehiyo sa Northwestern Visayas College sa Kalibo, Aklan. Humalin elementarya tubtob high school, pirme ara si Ka Mayang sa mga nagapanguna sa ila klase. Bangud maayo man nga manunulat, nangin kabahin si Mayang sang ila publikasyon sa kolehiyo kag naorganisa sa College Editors' Guild of the Philippines. Sa eskwelahan pa lang, indi na nalipod kay Ka Mayang ang matuod-tuod nga ugat sang kaimulon nga gina-eksperyensya bisan mismo sang iya pamilya kag mga kaeskwela. Nangin muklat man ini sa papel sang mga kabataang estudyante agud makabulig sa pagpamuklat, pag-

organisa kag pagpahulag labi na sa kubay sang mga basehang masa.

Sang makatapos sa kolehiyo, nagdesisyon si Ka Mayang nga mag-organisa sa kubay sang mga mangunguma kag naasayn ini sa mga binaryo sang Maasin, Iloilo. Isa ka daku nga panghangkat sa bahin ni Ka Mayang ang iya nangin desisyon labi na kay sang ini man nga mga panahon, napatay ang amay niya nga amo ang mayor nga nagasuporta pinansyal sa pamilya. Dugang pa, kinahanglan niya magtuon sang bag-o nga lugar, bag-o nga lengwahe kag ang paglugar nga malayo siya sa iya nga mga kapamilya. Imbes nga magpauli pirme sa ila, ginasupot sini ang iya nga inugplete agud nga mapadala sa iya iloy kag makabulig sa pag-eskwela sang iban pa sini nga mga kamanghuran.

Apang madali nga napalapit si Ka Mayang sa buot sang mga masa, ang mga bag-o nga iloy, amay kag mga kautoran nga nasugata sini sa komunidad nga iya gina-organisa. Nagtuon siya mag-arado kag mag-rara sang amakan. Kun kaisa nangin yaya man siya sang mga kabataan sang masa bangud nagapamugon ang mga iloy sini sa kampo. Nakatuon man siya magpaharab sang karbaw kag magpang *garden* upod sa masa. Kun diin man ini makaabot, wala ini nagakalipat nga mangalap sang mga binhi nga pwede itanum sa sunod na naman sini nga kaladtuan. Isa ini ka pamatasan ni Ka Mayang nga bisan sang bata pa, mahilig na sa mga pananom. Lubos nga napalapit si Ka Mayang sa masa bangud sang iya kapisan kag pagkamatinatapon. Nagabarakintol ini pirme kun magbalik sa syudad bangud sa suportang masa nga padala angay sang bugas kag mga utanon.

Ang masunod nga mayor nga likuan sa kabuhi ni Ka Mayang amo ang pagdesisyon sini nga maghulag sang lubos-panahon sa New People's Army. Magluwas sa pag-adjust sa demanda sa mas mataas nga responsibilidad kag ang kapid sini nga mga kabudlayan kag sakripisyo, ginhakos ni Ka Mayang ang kabuhi sang mga mangunguma nga Tumanduk sang sentral nga bahin sang Panay. Sa ini nga kahimtangan nga nakita man ni Ka Mayang ang iya pinili nga mangin

katuwang sa paghimakas kag kabuhi. Sang magbusong siya, makaduha ka beses ini nga nahulugan, bangud man sang kinaiya sang kabudlayan nga iya ginakabuhi. Amo nga sang nagbusong liwat si Ka Mayang, todo-suporta ang kolektibo sini para mangin *healthy* kag mahalungan ang ginadala. Wala gid gkalipat ang mga kaupod dal-an sya sang mga utanon kag maski kinanan sang kabog nga luto nga kapayas, ginadala gid sa iya.

Bangud sang sensitibo nga pagbusong, may panahon nga gintalana anay siya nga magtiner sa isa ka baryo agud makapadayon sang iya nga hilikuton-masa nga indi kinahanglan mabutang sa peligro ang iya ginadala. Isa ka bes nga ginbisitahan ini sang yunit, ang badyet nga ginbilin sa iya agud ipabakal sang gatas, wala magasto. “Ahay, nagapanampuay man gihapon si Ninoy!” kadlaw sang isa ka kaupod samtang ginabilid ang lima ka gatos nga papel. Nahuya si Ka Mayang nga magpabakal sang gatas kay suno sa iya, wala man gani nagainom sang gatas ang masa.

Amo ini ang isa ka huwaran nga kinaiya ni Ka Mayang, ang pagkamalapit sini sa masa nakabulig panday sang iya pagkasimple kag wala sang madamu nga reklamo sa kabudlayan. Makamatu-mato bisan sa mga mabug-at nga hilikuton kaangay sang pagpanday

sang iya payag, pagpangahoy, paghakat sang mga mabug-at -- ini bisan pa man sa iya kagamayon nga pagkababayi. Bukas ini sa ideya, mapinalanggaon sa kaupod, nagapamati sa mga paabot sang mga kaupod kag sang masa.

Sang nagbatyag si Ka Mayang sang balatian, ginsaylo ang iya hilikuton. Mabug-at man sa iya buot bangud mas gusto kun tani sini ang mag-upod sa hilikuton masa sang AYP, gintungdan ni Ka Mayang ang bag-o nga hilikuton sa lubos sang iya ikasarang.

Ang kabuhi ni Ka Mayang kaangay sang mga hardin sang masa nga iya paborito atenderon. May mga masalimuot man nga bahin kag hilamon sang problema nga dapat pangsolbaron, kaangay sang isa ka matutom nga hardenera, hugot sa buot kag may katutum niya nga gin-atubang ang taga ka adlaw sang iya kabuhi sa rebolusyon, sa katuyuan nga makapalambo kag makapabuskad sang pinakamanami nga resulta sa taga ka pagtungod.

Si Ka Mayang natawo sang Marso 3,1975. Pareho sila sang kaadlawan ni Karen Cagampang ukon Ka Liway, updanay sa trabaho sa edukasyon kag propaganda kag pinatay sila sang pasistang kaaway sa isa ka masaker sa Antique sang Agosto 15, 2018. #DD

Sikreto sang mais: makabulong nga herbal!

(Kontribusyon ni Ka Ysa Estes kag sang pangrehiyon nga istap medikal sang PKP-Panay)

Ang mais (*Zea mays*) isa ka komon nga tanom nga masami makita sa aton palibot. Tuhay sa iban nga tanom, ini nagataas kag nagatindog nga klase sang hilamon nga may mabaskog nga kahoy kag may mahumok nga tugas. Madamo ini sang dahon kag nagalapitanay lang sa isa kag isa. Luwas sa pagiging komersyal nga produkto sang mga mangunguma, kinaandan ginatanom ini para pangkonsumo nga gamit kag masustansya nga *substitute* ukon baylo sa bugas bilang pagkaon. May maayo ini nga sorsa sang *carbohydrates*, *Vitamin B* (*riboflavin* kag *thiamine*), *Vitamin A* kag *C*. May ara man ini sang mga importante nga mineral kaangay sang *potassium*, *zinc* kag manggaranon sa protina.

Ang mais isa ka tanom nga pwede magamit bilang herbal nga medisina sa madamo lang nga mga

sakit. Ang pinakamapinuslanon nga bahin sang mais amo ang bunga, buhok kag kahoy.

Ginagamit ang mais sa mga nanari-sari nga ginabatyag sa sakit sang tiyan, *fluid retention*, bilang pampa-ihing (*diuretic*), pampakalma (*demulcent*), kag pampabaskog (*tonic*). Pwede man ini magamit sang mga may balatian sa kinatawo, *kidney stones*, impeksyon sa barokan, kag pagpalangdalag (*jaundice*). Mapinuslanon man ang mais para mapunggan ang pagsuka (*vomiting*) bangud sa lain-lain nga kabangdanan.

Pamaagi kag preparasyon

Tatlo ang pamaagi para sa preparasyon ukon paghimo sang bulong nga mais:

1. Paghimo tsaang buhok sini paagi sa paglaga (*decoction*) kag ang pagbutang sang gin-init nga tubig diri (*infusion*).

2. Paglaga o pagtanok sang iya bunga preska man ukon ginsugba antes lagaon.

3. Paghimo sang hampol (*poultice*).

Para makimo sang tsaang dahon sang mais:

1. Magpreparar sang 2 ka hakop nga preska o mamala nga buhok sang mais.

2. Lagaon ini sa 2 ka baso nga tubig sa sulod sang 15 - 30 minutos.

3. Bak-iton kag pabahawon antes imnon.

Pwede nga tughungon lang sang ininit nga tubig ang buhok sang mais. Pabahawon kag imnon. Ang gin-ubra nga tsaang ipainom sa pasyente 3 ka bes kada adlaw partikular sa mga nagabatyag sang may bato sa *kidney*.

Paglaga o pag-tanok sang bunga sang mais:

1. Ipreparar ang bunga sang mais kag lagaon ini sa lapaw pa sa kadamuon sang mais ang tubig.

2. Pabukalan tubtob nga maghumok kag maluto na.

3. Bak-iton kag pabahawon. Imnon ini 3 ka beses kada adlaw.

4. Likawan lang nga padugayon ang iya tubig bangud pwede ini mapan-os.

Maayo ini ipainom sa tanan nga klase sang sakit tiyan. Pwede man nga matanok ang ginsugba nga bunga sang mais paagi sa proseso nga nasambit. Maayo nga gamiton sa mga nagasuka.

Para makahimo sang panghampol (*poultice*):

1. Tanyahon ang kadamuon kag magpreparar sang guros/bata pa nga klase sang bunga sang mais.

2. Kuskuson ukon kidkidon sang manipis ang bunga.

3. Ibutang sa isa ka tela nga manipis.

4. Ibutang/ihigot ang tela sa apektado nga bahin.

Pwede ini ibutang sa may nagabanog nga pilas ukon rayuma.

Importante sa subong nga panahon nga kita mismo magtanom sa aton ugsaran sang herbal nga mga tanom. Sa gintuga nga kapigaduhon sang subong nga krisis sa katilingban, mas makabulig sa pumuluyo ang pagtuon kag pagtukib sang mga alternatibo nga bulong.

Maathag sa malapad nga masa nga wala ginahatagan sang ayuda ang pampubliko nga ikaayong lawas. Wala gina-agom sang pumuluyo ang ila kinamatarung sa ikaayong lawas bangud ginahimo ini nga negosyo sang gobyernong US-Duterte. Wala sang labot ang gobyerno kon mapatay man kita sa gutom kag sa balatian. Bangud sa sini nga kriminal nga kapabayaang nagalala ang paglapnag sang pandemya nga Covid19 sa pungsod nga nagatuga man sang kakulba kag kabalaka sa malapad nga pumuluyo. Bisan pa man, indi bastante nga magsalig lang kita sa herbal nga medisina kapin pa sa mga malala na nga mga masakit. Kinahanglan gihapon sang pumuluyo nga magdemanda sa reaksyunaryong gobyerno sang ayuda nga mga bulong.

Gani yabi sa gihapon ang pagdaog sang rebolusyon para sa pag-agum sang libre kag pang-masa nga serbisyo ilabi na sa halambalanon sang ikaayong lawas.

Ipanawagan ang libre nga mass testing!

Dugang nga ayuda sa kagamitan medikal!

Libre nga mga bulong para sa imol nga pumuluyo!

Isulong ang makibanwahanon, siyentipiko kag makimasa nga serbisyo! **#DD**

MGA BALITA

Unilateral ceasefire sang CPP-NPA-NDF gintapos

Gintapos sang CPP-NPA-NDF ang 36 adlaw nga *unilateral ceasefire* halin sang Marso 26 tubtob Abril 30 nga nagasabat sa panawagan

sang *global ceasefire* sang United Nations para maatubang ang pandemya sang COVID19. Kadungan sini ginmanduan ang tanan nga yunit sang NPA kag milisya nga magbalik na sa opensibang postura batuk sa nagapanalasa nga operasyon sang AFP sa tunga sang

pandemya. Gintapos na kag wala ginpalawig ang unat lupok bangud sa pihak sang deklarasyon sang rehimeng Duterte sang kaugalingon nga *unilateral ceasefire* wala unat ang deployment kag mga *offensive operations* sang mga yunit sang AFP, pagpamomba, surbeylans, pagpang-aresto sang mga sibilyan kag pagsabwag sang kakugmat sa pumuluyo sa bug-os nga pungsod.

Sa isla sang Panay, pila ka engkwentro ang natabu sa tunga sang mga yunit sang NPA nga nagahiwat sang kampanya sa impormasyon kag edukasyon angut sa COVID19 kag mga soldado sa idalum sang 3ID, PA nga nagakondakta sang offensive military operations sa tabon sang “relief operations”. Bisan wala na ang unat-lupok nagapabilin nga hilikuton sang CPP-NPA-NDF ang paghatag sang atensyon sa pagbulig sa pumuluyong Pilipino nga atubangon ang pandemya. Padayon ang pagpahulag sa ila sa mga kampanyang masa sa ikaayong lawas kag produksyon kag pakigbuligay sa mga ahensya, mainabyanon nga mga organisasyon, indibidwal kag o entidad nga nagapatigayon sang *relief operations* para sa pumuluyo nga apektado sang *lockdown* kag nagakinahanglan sang ayuda. #DD

Masupog nga mga ahente paniktik sang kaaway ginlab-ot sang rebolusyonaryo nga hustisya

Ginsilutan sang yunit isparo sang Napoleon Tumagtang Command (NTC-NPA) ang masupog nga ahente sa paniktik sang IPPO Provincial Intelligence Unit kag sang Provincial Drug Enforcement Unit (PDEU) nga si P/MSgt Arnel Paurillo sang alas 9:30 sang gab-i sadtong Hunyo 15, 2020, sa Brgy. Teniente Benito, Tubungan, Iloilo. Nakumpiska halin sa iya ang duha ka *short arms* nga ginalakipan sang isa .45 caliber kag isa ka .9mm Gloc nga pistola kag mga bala.

Si Msgr. Paurillo taga-Guimbal, Iloilo kag naka-asayn sa Tubungan Municipal Police Station antes nangin intel operative sang IPPO. Aktibo siya sa pagsugsog kag pagbalay sang lambat paniktik kontra sa NPA kag rebolusyonaryong kahublagan sa mga kabaryuhanan sa sakop sang Leon, Alimodian,

Tubungan, Guimbal, Igaras, Miag-ao, San Joaquin sa Iloilo. Imbolbado si Paurillo bilang protektor sang sindikato sa druga sa amo nga mga banwa kag isa sa mga ahente tirador sang *riding in tandem/death squad* sang PNP nga responsable sa pagpamatay sang inosente nga mga sibilyan kag pagsabwag sang kakugmat sa pumuluyo sa probinsiya sang Iloilo.

Sang Hunyo 1, 2020 gindis-armahan sa gintukod nga *checkpoint* sang NTC-NPA si Nicolas Capeña sang Brgy. Barasan, Leon, Iloilo. Si Capeña, isa man ka *intelligence asset* sang PNP kag bata-bata sang RPA-ABB. Nakumpiska kay Capeña ang isa ka .9mm Gloc nga *short arm*, mga bala, posas kag *hand-held radio*. Gin-ako ni Capeña kag napamatud-an paagi sa iya ID (identification card) ang iya kaangtanan sa *intelligence network* sang kaaway. #DD

Mga aktibista nga nagaprotesta sa adlaw sang mamumugon gindakop kag ginhunong sang Iloilo PNP

Wala patugsiling nga gindakop sang mga katapu sang Iloilo PNP ang mga progresibo nga pumuluyo nga nagapatigayon sang protesta sang Mayo Uno, pangkalibutanon nga adlaw sang mamumugon. Demanda sang mga nagaprotesta ang gilayon nga paghatag sang hustisya sa pagpatay sa aktibista nga si Jory Porquia kag ang pag-unat sa militarista nga *lockdown* sang gobyerno.

42 tanan ang ginpangdakop nga mga aktibista lakip ang bata ni Jory Porquia kag ginpangdala sa lain-lain nga mga presinto sa bayolasyon kuno sang *social distancing*.

Suno sa National Union of Peoples Lawyers (NUPL), indi pwede nga mangdakop ang mga kapulisan sang nagaprotesta bisan pa man may pandemya nga Covid19. Wala man gindula ang kinamatarung nga magpahayag, magtipon-tipon kag magprotesta sa idalum sang *lockdown*, suno sa NUPL. Naglanog sa *social media* ang #FREEIloilo42 matapos kundenaron sang madamo nga mga Ilonggo kag iban pa nga Pilipino *netizen* ang ilegal nga pag-aresto sang mga kapulisan sa mga aktibista. Maluwas sa gindakop

nga 42 sa Iloilo, 10 man ka mga volunteers sa Marikina City nga nagapanagtag sang pagkaon ang gin-aresto sang kapulisan. May mga nadokumento nga kaso sang pagharang, pag-aresto, kag pagpugong sa mga *volunteers* kag mamumugon sa Quezon City, Valenzuela City, Rizal kag Laguna. Sa bilog nga pungsod, 76 nga mga aktibista kag mga *volunteers* ang ginpang-aresto sa amo nga adlaw sang Mayo Uno. Para sa kapulisan kag militar ni Duterte, kriminal ang magbulig sa nagakinahanglan. Ang pagkriminalisa sa mga akto sang pagbulig, pagpahayag, kag pagtipon, pa-traidor nga mga padihot ni Duterte para tabunan ang iya kriminal nga responsibilidad kag kapalpakan sa pag-atubang sa Covid19 pandemya. #DD

ABS-CBN ginpasira na sang gobyernong Duterte- 11,000 mamumugon nadulaan sang ubra

Lubos na nga ginpasira sang gobyernong Duterte ang ABS-CBN *network* sa pagtapos sang prangkisa sini sang Mayo 5. Sa mandu sang National Telecommunications Commission, gin-untat na ang *broadcast* sini sa radyo kag telebisyon. Ini na ang ikaduha nga pagpasira sa *network* sang gobyerno nga una ginpasira sadtong Setyembre 1972 sa idalum sang diktador nga si Ferdinand Marcos. Matandaan nga nagpamahug si Duterte sa ABS-CBN nga oras matapos ang iya prangkisa, siguruhon niya nga indi na makabalik ini kag mas maayo nga ibaligya nalang sang ABS-CBN ang ila *network*. Sa pagsunod sa ila boss wala gin-aprubahan sang mga tinawo ni Duterte sa Kongreso ang prangkisa sang ABS-CBN. Sa kamatuoran, luyag baklon ang *network* sang isa ka kumpanya nga Chinese nga kasosyo sang kroni ni Duterte nga si Dennis Uy.

Dismayado kag akig ang mga organisasyon sang media, progresibo nga mga grupo, mga manuglantaw sang *network*, kag mga mamumugon sang ABS-CBN sa tiraniko nga pagpasira sa *network*. Nadulaan sang trabaho ang 11,000 nga mga mamumugon upod na ang mga *reporter* kag mga artista sini. Sa pahayag sang National Union of Journalists of the Philippines, daku nga atake sa *media* kag sa

kinamatarung nga magpahayag ang pagpasira sang gobyerno sa *network*.

Naghiwat sa bilog nga pungsod sang koordinado nga mga aksyon kag protesta nga gintambungan sang mga empleyado kag artista sang *network*. Sa kaakig sang mga *netizens* sa *social media*, nag-lanog ang mga panawagan nga #ShutdownDuterte kag #OustDuterte. Gindungan sang gobyerno ang pagsira sa *network* sa panahon sang *lockdown* sa bilog nga pungsod kon sa diin importante nga maimpormar sila sang nagakalatabo sa panahon sang krisis nga tuga sang militarista nga *lockdown*. Maathag nga wala nagahatag sang pagkabalaka sa mga mamumugon kag sa hilway nga pagpahayag ang gobyerno ni Duterte kag mas interesado sa pagkontrol sa *media* kag paghatag pabor sa iya mga kroni. #DD

Grand Mañanita: protesta batok sa 'terror bill' ni Duterte

Nakasuksok sang mga *costume* nga pang-*birthday party* ang mga pumuluyo nga nag-partisipar sa protesta nga ginbansagan *grand mañanita* sang Hunyo 12 sa bilog nga pungsod. Ang tema nga mañanita, pagpakita sang insulto kag suya sang pumuluyo sa birthday party ni NCRPO Chief Gen. Debold Sinas nga nag-bayolar sang mga pagsulundan sa kwarantina pero wala ginkasuhan sang rehimeng Duterte.

Ginkondenar sang mga nag-protesta ang kapalpapan sang gobyernong Duterte sa pag-atubang sang Covid19 pandemya kag ang pagduso sini nga mapasar bilang layi ang anti-terror bill. Gindungan man ang protesta sa anibersaryo sang paltik nga kahilwayan sang pungsod.

Matandaan nga nag-agum sang masyado ka mabaskog nga oposisyon ang anti-terror bill ni Duterte bangud sa mga mapiguson sini nga probisyon. Nakibot ang tiraniko nga presidente kag mga suluguon niya sa Senado kag Kongreso sang reaksyon sang publiko, sa diin pati duha ka dati nga mga Miss Universe, mga sikat nga mga direktor, manunulat kag artista sa pelikula, teatro kag musika, kag mga ordinaryo nga tawo kag *netizen* ang nagpakamalaut sa 'terror' bill. Ang #OustDuterteNow liwat nga nag-trending sa *social media*. Ginpasangkad sang anti-terror bill ang kahulugan sang terorismo para i-upod bilang mga target ang mga progresibo nga organisasyon kag ordinaryo nga pumuluyo nga nagapanawagan sang pagbag-o. Ginpalawig man sang bill ang pagpapreso, bisan wala sang kaso, sang mga ginadudahan nga terorista halin sa subong nga tatlo (3) ka adlaw pakadto sa 14 adlaw. Ginakuha man sini ang kinamatarung sa *privacy* sang pumuluyo paagi sa pagkuha sang militar kag kapulisan sang *subscriber's information* sa mga kumpanya sang komunikasyon. Kaangay sa paggahum ni Marcos, may italana ang anti-terror bill nga grupo ukon *anti-terrorism council* para magpaguwa sang mandamyento de aresto sa mga ila ginabansagan nga terorista.

Nauna na nga ginpakamalaot sang National Democratic Front of the Philippines-Panay ang anti-terror bill ni Duterte. Sa pahayag ni Concha Araneta sang NDF-Panay, ang pagdali-dali sang pagpasar sang layi nagapakita sang patraidor nga padihot sang nagahari nga sahi sa tunga sang krisis nga gintuga sang Covid19 pandemya. Ginpakamalaot ni Araneta ang pag-arangkada sang layi bisan pa man madamo sang dapat himuon ang gobyerno kaangay sang mass testing kag madasig kag patas nga distribusyon sang ayuda. Nag-agum sang linibo nga tumalambong sa bilog nga pungsod ang mga ginpatigayon nga mga protesta ala *mañanita* bisan pa man may mga pamahug halin sa kapulisan kag militar. Sa Iloilo, Capiz, kag Aklan,

ginatos nga pumuluyo ang nagtipon para magprotesta. Gintigayon man sa Cebu, Bacolod, Davao, kag iban pa nga mayor nga syudad ang *grand mañanita*. #DD

NPA Medical Team

ginakalangkagan sang masa

(Report ni Ka Zeann Habagat sang NPA-Napoleon Tumagtang Command)

Ginahulat kag ginadugukan sang masa ang sekreto nga pag-abot sang NPA mobile clinic sa mga baryo sa sakop sang erya nga ginahulagan sang yunit sang Napoleon Tumagtang Command. Nalipay sila nga maka-agum sang serbisyo medikal gikan sa Rebolusyonaryong Gubyrno sang Pumuluyo. Maluwas sa nagapadayon nga pagpangtsek-ap, pagpamulong paagi sa akupangtura, pagpanghilot, pag-dressing sang mga pilas kag pila ka minor operation, ginpamunuan sang NPA *medical team* ang paglunsar sang paghanas medikal sa kubay sang masa.

Ginatigayon ang pagsangkap sang oryentasyon kag teorya sa akupangtura kag herbal nga pagpamulong. Ginahimo man ang praktikum sa pag-akyu kag paghimo sang herbal oil kag herbal ointment. Pila na sa ila ang naga-assist sa NPA *medical team* kon magpamulong sa baryo. Panugod nga gin-publisar kag ginsangkap sa mga ginhanas ang manual sa akupangtura. Gintudlo man sa masa ang paghimo sang

pansit. Nangin tuman ka sadya ang praktikum nga bahin sang paghanas. Mapagsik nga nagpaambitanay ang tumalambong sang ila mga panan-awan, kag plano paanu pauswagon ang hilikuton sa ikaayong lawas sa sakop sang ila komunidad.

Ang kampanya sa ikaayong lawas ginapatuman sang NPA santo sa panawagan sang Partido Komunista

ng Pilipinas nga pamunuan ang malapad nga masa sa paglikaw kag pag-atubang sang nagapanalasa nga corona virus. Kabahin man ini sang pagpataas sang rebolusyonaryong kamuklatan sang masa sa ikaayong lawas kag pagtukod sang makinarya pangmedikal sa lokalidad. **#DD**

BINALAYBAY

Sa Subong nga Katilingban

Sa subong nga katilingban, indi maintindihan.
Kasakit kag panghimulos ginbatas kag ginpas-an.
Ang pumuluyo gademanda kag gasinggitan.
Sang ila nakita nga kamatuoran sa nagaluntad subong sa katilingban.

Ang katilingban daw subong nga gintakluban.
Sang langit kag duta nga gindingut ang kahilwayan.
Kauturan, Indi na paghulata nga kita ang madalman.
Gani, muklata ang aton mata kag pamati-i ang aton panawagan.

Pamatan-on, kita ang magmuklat kag magbangon.
Pungsudnon demokrasya aton itib-ong.
Demokratikong rebolusyon sang banwa aton isulong.
Solo nga solusyon sa problema nga ginaatubang naton subong.

Gani, mga kauturan kita mag-usoy.
Kag mag-upod sa husto nga banas.
Padulong sa aton kadalag-an
Agud malab-ot ang aton kahilwayan.

(Ang ini nga binalaybay, ginsulat ni Kaupod Rene sang NPA-Nonito Aguirre Sr. Command-NPA Eastern Panay)

HORRORSCOPE

Taurus, April 20–May 20: Partikular nga mangin puno sang kontradiksyon sa sini nga panahon para sa mga tawo nga nabun-ag 50 tubtob 60 anyos ang nagligad. Partikular nga maswerte ang imo military career apang balansehon ini sang imo personal nga kabuhi. Sa imo karera, magaretiro ikaw nga indi maambusan sang NPA o malab-ot sang isparu bisan pa responsable ka sa madamo nga madinuguon nga kontra-komunista nga operasyon. Sa imo kabuhi pamilya, ang imo pinakapaborito nga maalam nga apo mangin katapu sang Partido Komunista nang Pilipinas. Isa siya sa magapaninguha nga masukot ikaw sa imo mga krimen lampas pa sa imo pagretiro.

Gemini, May 21–June 21: Ang imo kabuhi paghigugma mangin kumplikado bangud sang pag-abanse sang teknolohiya. Mangin mahalong sa mga camera kag cctv, paggamit sang cellphones, internet (ilabi youtube kag mga social media), pati man sa mga katropa nga pulis kag militar nga nagapasalig nga makatago nga 5 ka bilog na ang kerida mo. Kon magpalpak ikaw sa bisan isa lang sa mga panugyan sa ibabaw, sigurado nga indi ka na liwat makapuli sa imo balay nga ginaistaran sang imo matuod-tuod nga asawa.

(Kilala nga mga pulitiko nga ginbun-ag sa sini nga signos: Sen. Bong Go)

REBANEK

Isa ka Semana nga Mass Work, Isa ka semana nga kapalpakan

Nagpakat ang Yunit Command sang isa ka masswork squad sa recovery area. Ugaling sa amo nga area may ka-relasyon si Ka Romy nga natukod antes siya nagsulod sa hublag. Wala ini pormal na-break-up. Isa sang misyon sang unit ang pag-areglo sini. Kon bala magapadayon ukon i-sarhan na, ang pormal nga pag-estorya ang magahusga.

Nagamartsa ang unit para makapalapit sa target... este sa balay sang ka-relasyon. Gulpe lang nakabatyag si Ka Romy sang iya palamus-unon. Nagpundo sila. Samtang nagakatin-katin nakabatyag siya nga daw may mabugnaw nga nagakamang. Alimatok gali... Wala makapamatak sang shorts gulpe siya naghaling sang pinungkuan. Sa kadimalason, aksidente nga nauyog niya ang puong-puong nga may naga-estar nga alingayo. Gulpe lang ginpurungan sang nakibot nga alingayo si Ka Romy. Sus! Pag-atras sang mga ini sambil nga bibig ang ginbilin sa kaupod .

Problema gid! na-deform ang iya hitsura. Mansig komentaryo lang ang mga kaupod sa hitsura niya. “Oyy! Daw sungi hitsura mo ka”, siling sang isa. “Ok lang na nga mag-face mask”. Sugpon pa gid sang isa ka kaupod. Total may COVID man...

Nahuya na siya mag-atubang sa ka-relasyon. Gintabunan niya ang baba. (indi mapunggan ang kinadlaw)

Ano gid ang karadlawan ka ran? Pangakig man kuno sang CO. (Pero sa pagkamatuod lang ginhawa na niya pangtulon sang iya karadlawon.)

Sa suma total nagsambil na ang bibig, wala nakapakigkita kay may ginlaktan gali ang ka-relasyon ni Ka Romy.

Sunod nga gab-i palpak naman. Nagtalang-talang ang yunit. Gulpe lang nakasumalang sang sibilyan malapit sa isa ka balay. *Standard Operating Procedure* (SOP) sang hukbo nga imbestigahon ang sin-o man nga masumalang. Samtang naga-usisa ang *advance team*, gulpe lang nakibot ang iban nga kaupod sang nagpangwahig si Ka Bong kag nagtig-una. Anay ka... daw bugto ko man dya? Bayaw 'ya gid man gali nga wala na niya nakita humalin sang nagsaka siya.

Didto lang kag naka-reyalisa nga ara na gali sila sa lugar sang iya utod.

Bangud sa kahidlaw, bisan tungang-gab-i na, gin-ihawan pa sila sang manok. Wala pa gid man sila nakapanyapon. Dali-dali nga ginhimos ang panyapon. Ginsaku-saku gid kay nahadlok ma-alas dosehan kay indi na kuno panyapon kon maglampas alas dose sang tungang gab-i.

Gutom na gid ang hukbo. Sang nagginalu na sang hiniwa nga manok, nagalo gid ni Ka Bong ang tinae sang manok. Ginhimutaran niya. Sus! Wala gali nabuka ang tinae kag nagatabid pa ang butse ! Wala gid siya nagburuka. Hinay- hinay lang niya nga ginkahig pahigad sa iya pinggan. Dugay-dugay namangkot ang CO: “ Diin ang tinae?” Kursunada gali ni CO? Wala gid si Ka Bong nagsabat. Naghipos-hipos lang kuno ugaling na-obsorbahan man sang CO ang tinae kag butsi sa pinggan. Nagpadayon lang sila sa pagkaon nga daw sa wala lang. Pagkaaga lang nila ginbuyagyag ang secret. Aga na lang nagsinunluganay kag nagkinadlawanay.

Ang isa ka semana nga masswork nangin puno sang kadalag-an kag sang kapalpakan man nga naghatag sang kasadya sa pihak sang kabudlayan kag sakripisyo sa pagmartsa.

PAHIGDA

- 1) Siyentipiko nga ngalan sang mais, produkto agrikultural kag pwede magamit bilang herbal nga medisina.
- 2) Wala ginadula sang *lockdown* ang _____ nga magpahayag, magtipon-tipon kag magprotesta.
- 3) Ini ang tema sang protesta sadtong Hunyo 12 bilang pagpakita sang insulto kag suya sang pumuluyo sa indi patas nga pagtratar sang gobyerno kay NCRPO Chief Gen. Debold Sinas.
- 4) Ginpa-untat sang gobyerno ang _____ sang ABSCBN sadtong Mayo 5, 2020. Ini ang tawag sa pagwaragwag sang balita kag impormasyon sa kahanginan.
- 5) Termino sa *social media* kun ang isa ka topiko mangin *viral* kag gina-istoryahan sang mayorya sang mga users.
- 6) Ini ang pinaka-desaysibo nga tipo sang paghimakas para mapukan ang paghari sang imperyalismo, burukrata-kapitalismo, kag pyudalismo sa pungsod.

PATINDOG

- 7) Ginbayolar ni NCRPO Chief Gen. Debold Sinas mga pagsulundan sa _____ pero wala ginkasuhan sang rehimeng Duterte.
- 8) Si Duterte pa-antus, kurap, pasista kag _____.
- 9) Ini ang sahing anakbalhas. Labing apektado sang *lockdown* bangud sa pagsira sang mga palamugnan.
- 10) Nakumpiska nga pistola sang NTC-NPA sa masupog nga ahente-paniktik sang kaaway sa Tubungan, Iloilo.
- 11) “_____ indi bala!” Ini ang panawagan sang mga pumuluyo para sa gilayon nga ayuda sa pagkaon.

Sabat sa Krosword Abril 2020: